

KERTMAGYARORSZÁG?¹

(Töredék)

ELNÖK: Fekete Ferenc

SZÍNHELY: Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetem
nagy előadóterme
1956. október 17.

Fekete Ferenc megnyitó szavai után

Pap Gábor ...ismertette az *Új Hang* szeptemberi számában megjelent cikkének főbb gondolatait, amely cikket röviddel június 30-a, a Petőfi Kör elleni emlékeztetés határozat után írt, ezért több helyütt hiányoznak belőle a végkövetkeztetések. A „Kert-Magyarország” gondolat nem új, réges-régen beszélnek róla a magyar mezőgazdaságban. Hosszú éveken át azonban ilyen közismert igazságok kimondására sem volt lehetőség.

Mezőgazdaságunk – annak ellenére, hogy a termelési viszonyok az elmúlt években jelentősen fejlődtek, megtörtént a földosztás és nőtt a gépesítés színvonala is – még mindig nagyon elmaradott. Ennek az elmaradottságnak egyik oka, hogy nem megfelelő a mezőgazdasági termelés szerkezete, s a földművelők termelési kedve sem töretlen. A magyar mezőgazdaságnak ezért a belterjesség irányában kell fejlődnie.

Az elmúlt évek során súlyos hibák történtek a szövetkezeti mozgalom fejlesztésében, mert az önkéntesség lenini elvét a gyakorlatban sokszor nem tartották be, a szocialista nagyüzemi formát azonosították a kolhozokkal. A kiút az önkéntesség elvének feltétlen betartása, a nagyüzem formáinak olyan megkeresése, amelyek megfelelnek a magyar parasztság gondolkodásmódjának, beállítottságának és az egyéni parasztok hathatós gazdasági segítése. Mindez nem csupán parasztkérdés, hanem az egész népgazdaság kérdése, a munkásosztály és az értelmiség kérdése is, mert az életszínvonal emelkedése e kérdés megoldása nélkül lehetetlen.

OKÁNYI IVÁN: Igen tisztelt vitaülés! Először tisztázni szeretném a Kertmagyarország szó eredetét és fogalmát. Már csak kegyeletből is. Itt van előttem néhai jó barátom és haláláig harcostársam, az utolsó magyar próféta, Somogyi Imre

¹ A szövegekzlésre vonatkozó jegyzetet lásd a 17. oldalon. (Az iratok sorsa, 3.)

könyve, melyet ő ezzel a címmel bocsátott útjára 1942-ben. A mai vita nem e könyv felett fog folyni, de mégis kíváncsún tartom leszögezni, hogy amikor Somogyi Imre Kertmagyarországról beszél, a parasztság szintjéről vizsgálja a világgazdasági és hazai közgazdasági helyzetet, és minden mondatával arra hívja fel a figyelmet, hogy nagy népsűrűségünk, parasztságunk alkotótehetsége és földrajzi helyzetünk a legbelterjesebb mezőgazdaság és kertészet irányába ösztökél bennünket. Előremutat könyvében a társadalmi rendnek a közeli jövőre várt alapvető változására is, és semmi aggodalma nincs a paraszti kertészkedés és a majdani szövetkezeti kooperáció állítólagos ellentétes tendenciájával kapcsolatban. A felszabadulás után ankétokon, tárgyalásokon szúrós, vádoló szemekkel közölték, hogy egyesek a reakciós és romantikus Kertmagyarország jelszó uszályába kerültek. Minden elkoptatott volta mellett kénytelen vagyok azt a frázissá vált megállapítást idézni, hogy a földön heverő aranyért nem volt szabad lehajolnunk. Aki kételkedik abban, hogy az arany a szó szoros értelmében a földön hever nálunk, azt megkérem, fáradjon ki most Szabolcs megyébe, és ott fogja találni a földön prizmába rakva az aranyat, azt a minőségű téli almát, amely minőséget ez idő szerint sehol Európában megtermelni nem tudnak. Ismerem Európát. Mi meg tudjuk termelni, meg is termeltük és készen, színarany korában kerül a földre, mert nem súlypontos, mint a kenyérgabona, mint a szarvasmarha. (*Taps, derültség.*) És itt szabadjon felhívnom az igen tisztelt vitaülés figyelmét egyik legveszedelmesebben eluralkodott jelszavunkra, amelynél több kárt közgazdaságunknak alig okozhatott más jelszó. Ez a bűvös szó, a súlypont szó. Akkor, amikor a világgazdasági helyzet és saját lehetőségeink ismeretében számos, igen jelentős kertészeti termelési águnk fejlesztésének szükségességét előre láttuk és erre az illetékesek figyelmét lépten-nyomon felhívtuk, a súlypont szóval vertek vissza minket. Nem volt súlypontos a kérdés. Ez egyúttal annyit jelentett, hogy a kérdéses területre nem volt szabad szakembert nevelnünk, a szocialista termelőüzemekbe nem volt szabad ezeknek a leendő termelési ágaknak alapfeltételét képező törzsanyagállományt beillesztenünk vagy begyűjtenünk. Kutatási területen nem volt szabad vele foglalkoznunk, és ennek következtében, ha most ezek a kérdések hirtelen időszerűvé válnának, évtizedes késedelmet kellene behoznunk. Azért mondom, hogy kellene, mert szakembereink saját lelkiismeretüket elébe helyezték minden világi hatalomnak, és szinte titokban, de mindenképpen illegálisan, sok esetben a büntetőparagrafusokat súrolva, nem engedték magukat leteperni a bűvös súlypont szó által. (*Nagy taps.*)

GÖNCZ ÁRPÁD: Nagyon fontos az oktatás, mert a magyar parasztság kétharmadának, az egyéni parasztok gyermekeinek úgyszólván semmi lehetőségük sincs a tanulásra, arra, hogy művelt paraszttokká váljanak.

A mezőgazdasági nagyüzem felé haladást legfőképpen az akadályozza, hogy az eddigi merev szövetkezési és szövetkezetszervezési politika magát a szövetkezés gondolatát is sok helyen lejáratta.

A belterjes gazdálkodás fontos előfeltétele a kenyérgabona vetésterületének csökkentése. A búza-vetésterület 34 százalékos csökkenése mellett az árugabona-termelés mindössze 7,3 százalékkal csökkent. Közben a búza mázsánkénti önköltsége mintegy 30 százalékkal lett kevesebb. A termés ilyenén való alakulásának legfőbb oka: megfelelő elővetemény után, jól munkált földbe idejekorán tudtak vetni. Ha a vetésterület országosan csökken, számítani kell arra, hogy a termésátlagok a kisebb területeken az első évben nem növekszenek jelentősen, de néhány év múltán a több takarmány, a több jószág, a több istállótrágya révén a kedvezőbb elővetemények nyomán oly mértékben növekedhetnek a termésátlagok, hogy a termelés mennyisége elérheti a jelenlegit.

Annyi bizonyos: illúzió azt hinni, hogy a szocialista szektorhoz tartozó gazdaságok mind nagyüzemi módon gazdálkodnak.

VAS ZOLTÁN: Tisztelt Elvtársak! Ha megengedik, én inkább a mezőgazdasággal kapcsolatos fő politikai kérdéseket szeretném fölvetni, és nem is hivatalos minőségben. Éspedig azért ezeket a politikai kérdéseket, mert ha ezeket nem tisztázzuk és ezeket illetően nem látunk világosan, véleményem szerint a részleteket sem tudjuk megoldani, a döntő részletkérdéseket, mert hiszen ezek alá vannak rendelve a fő politikai kérdéseknek. Szeretném bevezetőül hangsúlyozni, hogy véleményem szerint elkövetkezett az ideje – és ezt nyíltan meg kell mondani –, hogy pártunk III. kongresszusának azt a határozatát, hogy 1960-ig fordulatot kell elérni, döntő fordulatot a mezőgazdaság területén, véleményem szerint felül kell vizsgálni. (*Nagy taps.*) Felül kell vizsgálni, elvtársak, és azért, mert nekünk, pártunknak, Központi Vezetőségünknek, Politikai Bizottságunknak, azt hiszem, politikai nyelvre áttéve, ahhoz, hogy nagyot ugorhassunk előre a mezőgazdaságban, békét kell kötnünk a parasztsággal, és békét kell kötnünk a mezőgazdasággal. (*Nagy taps.*)

A másik, amit szeretnék megmondani, hogy nekünk a fő kötelességünk, de abszolút és a fő kötelességünk, ahogy az elvtársak is elmondották, segíteni, és ismét segíteni, megint csak az önkéntességen alapuló úgynevezett alacsonyabb típusú szövetkezeteket.² De meg akarom mondani, elvtársak, hogy én szívem mélyéből tiltakozom ez ellen, hogy alacsonyabb típusú szövetkezet, mert hiszen miért alacsonyabb típusú az, amely összefogja... (*Közbekiáltás: Amelyet elfogad*

² Az ún. I. típusú termelőszövetkezeteket nevezték „alacsonyabb” típusúnak, mert itt elsősorban a szántást és a gépi vetést végezték közösen, de az aratás és a cséplés már egyénileg történt.

a parasztság.), amelyet elfogad a parasztság. És föltétlenül helyes, hogy ezek a szövetkezetek is, elvtársak, ne csak puszta agitációval jöjjenek létre, hanem minden egyes szövetkezés mellett ott legyen az a régi jó mozgatóerő, amely mozgatja az érdeket, a szövetkezetet is, a forint. Az a paraszt, aki meglátja, hogy a szövetkezésen keresztül jobban boldogul, nagyobb előnyöket ér el, az föltétlenül szövetkezik. És erre ezer és ezer jel van ma, elvtársak, amikor a Központi Vezetőség határozataképpen ezek az alacsonyabb típusú szövetkezetek tényleg gombamódra szaporodnak, az élet ezer formája szerint, és ez előnyös a parasztságnak, és előnyös az országnak. Azért is akarom ezt hangsúlyozni, elvtársak, mert a termelőszövetkezeteknél is olyan termelőszövetkezeteket akarok látni és tudni, amelyeket úgy kell segíyezni, illetve segíteni, hogy ez ne a munkásosztály, ne az értelmiség terhére és az adófizetők terhére történjék. Ott is rá kell térni arra, hogy azok a termelőszövetkezetek maradjanak fön, amelyek a saját jövedelmükből meg tudnak élni. (*Nagy taps.*) Meg akarom mondani, hogy én a közbeszólóval nem mindenben értek egyet: ha mi mégis azt látjuk, hogy a fő cél, hogy a jövő útja ezek a nagyobb egységű gazdaságok, akkor bizonyos kedvezményeket én el tudok képzelni, gépvásárlás terén és így tovább, minden vonalon. (*Közbeiktáltások.*) Hitel formájában, világos. (*Derültség, taps.*) A gabonatermesztés kérdése. Ha megengedik, ilyen slágvortokban. Én azt hiszem, elvtársak, hogy a gabonatermesztésünknel az a döntő hiba, hogy itt sem mentünk az anyagi érdekelttség vonalán előre. És a paraszt 60 forintért, 70 forintért nem akar termelni gabonát. És ha mi anyagilag érdekeltté tesszük... (*Közbeiktáltások.*) Jogos. Meg akarom mondani, elvtársak, hogy nem látja helyesen a kérdést, amikor 91 forintról beszél, mert a véleményem az, hogy annyiból nem lehet a gabonát megtermeszteni.

A szakemberek kérdéséről, elvtársak, ha megengedik. Én föltétlenül amellet vagyok, hogy minden úton és módon alkalmazni kell a szakembereket. Én kint jártam most Jugoszláviában és megnéztem a termelőszövetkezeteket is, és annak mindenféle fajtáját. Én nem akarok itt most ezekre a kérdésekre kitérni. Alapvető, hogy náluk az önkéntesség az nem elvont fogalom, hanem megvalósult tény és valóság. De az is megvalósult tény és igazság, elvtársak, hogy Jugoszláviában döntően és mindig a termelőszövetkezetekben is agronómus a vezető. Van igazgatóság, annak az elnöke dolgozó paraszt, de az igazgatóság határozatainak a letéteményese az agronómus. (*Taps.*) És azt hiszem, hogy ez is politikai fővonal, hogy annyi évek keserve után, amikor oly sokszor megsértettük, megbántottuk, sokszor letaglóztuk az értelmiséget, azt hiszem eljött az ideje, elvtársak, hogy nyíltan beszéljünk és mondjuk meg, hogy nagyobb teret, tágabb teret és szabad alkotó lehetőséget az értelmiségnek. (*Taps.*)

Fölkérem vitánk ismételt közbeszólóját, mivel nevét nem ismerem és nem tudom, hogy a neve itt van-e a jelentkezettek között, hogy amennyiben föl kíván szólalni, soron kívül adunk neki szót.

SIMON GÁBOR: Kérem szépen, Simon Gábor mezőszentgyörgyi középparaszt vagyok. A rádióban hallottam a vitáról és nem voltam rest és eljöttem. Először is elnézést kérek, hogy közbeszóltam, de nem bírtam már hallgatni türelemmel, mert olyan dolgokat hallok itt, kérem szépen, mikor az egyoldalú támogatást csak mindig a szocialista szektoraink, a nagyüzemeink kapják, és a 65 százaléknyi középparasztságunk pedig mostohagyermeké marad mindig ennek a nemzetnek. (*Taps.*) Ezt példákkal igazolom. A községünkben van, kérem szépen, egy III. típusú önálló termelőszövetkezeti csoport. Tavaly 500 katasztrális holdon gazdálkodott és 19 000 forint összjövedelmi adót³ fizetett. Ugyanakkor pedig mi 10-15 holdig lévő középparasztok 4-500 forint holdankénti adót fizetünk. Tehát ez pontosan tízszerese vagy még többszöröse is, kérem, az egy-egy holdra eső adóztatásnak.

A másik dolog, kérem szépen, beszolgáltatásnál is jóval kevesebbet, 30 százalékot ad be minden hold területről az az agyondédelgetett csoport, azt hiszem mindenhol az országban. Nem azért, mintha ellene lennénk a közös gazdálkodásnak, de nem ilyen formában, kérem szépen, mert mi is akarunk szövetkezni. (*Nagy taps.*) A másik dolog, kérem szépen, a premizálás. Egy esetet mondok itt is, például a cukorrépa-termelésnél. Én 150 mázsán fölüli termelő vagyok katasztrális holdanként, kapok 20 forint prémiumot, ugyanakkor a termelőszövetkezeti csoport 50 forint prémiumot kap 150 mázsán felüli termelésekért, ugyanabban a kategóriában. Kérdezem én azt, azon a földön, vagy annak a cukorrépának a hozamából több cukrot tud előállítani az ercsi vagy az ácsi cukorgyár? (*Nagy taps.*) Egy most megjelent rendelet azt mondja, hogy a kisparasztok nem termelhetnek paprikamagot – nekünk legalább is így mondják –, csak az állami gazdaságok. Pedig az előírt mennyiségen felül mindig több magot adtam be, harmadéve is a 41 kiló kötelezettség helyett 138 kilót adtam át. Nem zúgolódás, vagy panaszként mondom a beszolgáltatást sem. Tudjuk, hogy kötelezettségeink vannak, és az államnak is kötelezettségei vannak. De ahhoz, hogy többet termeljünk és még olcsóbban tudjunk termelni, mi is kérünk hitelt, és több műtrágyát és gépeket, és szerszámokat és eszközöket. Nem olyan ásókat és vasvillákat, amelynek négy ága van, de ha trágyahordásra kerül a dolog, hatfelé hajlik kérem szépen. (*Taps, derültség.*) Nem azért mondom ezeket, hogy visszas állapotokat szeretnék elmondani, hanem azt kérjük, hogy a magángazdaságnak, annak a 65 százaléknyi kis magyar parasztnak is adjanak segítséget, hogy többet tudjon termelni, mert mi mostohagyermekéi voltunk eddig ennek a hazának. (*Nagy taps.*)

³ A III. típusú termelőszövetkezet szervezeti és gazdálkodási szabályai lényegében a szovjet kolhozokkal egyezett meg.

TILDY ZOLTÁN: (*Nagy taps.*) Kedves Barátaim! Én tudom, hogy szövetkezetekről beszélni ma Magyarországon sajnos a legnépszerűtlenebb dolog. Jártak nálam egyszerű magyarok és kértem tőlük: hogy éltek otthon? Azt feleli az egyik, hogy végünk van, szocialista község lettünk. Aztán lassan kivettem belőlük, hogy milyen úton-módon született meg ez a megjegyzés. Azokon a módszereken, ahogyan a szövetkezeteket megalkották. És akkor az jutott az eszembe: milyen kevéssé bízhatott az az ember, vagy azok a szocializmusnak az erejében, jövőútformáló erejében, aki úgy látta jónak, hogy diszkreditálja a szocializmus legszen-
tebb tételét, a maga szocializmushoz nem illő embertelen módszereivel. (*Nagy taps.*) Megmondom ezen a gyűlésen is, amint megmondottam az országban számos helyen. Én hosszú ideig úgy gondoltam, hogy a magyar parasztság boldogulása és ezzel nemzetünknek a felemelkedése is akkor van biztosítva, ha egy gyökeres földreformmal szétosztjuk a földet és akkor apró kisgazdaságokban, fejlett gazdálkodást folytatva élnek az emberek és látják el az országot. Megmondom most azt is őszintén, hogy sokat gondolkozva az elmúlt nyolc esztendő alatt – idóm⁴ volt rá elég – (*Derültség.*) és sokat foglalkozva mindennel, ami a mezőgazdaság problémáival összefügg, és aztán most meglátogatva az országot, arra a meggyőződésre jutottam, hogy a jövő útja a szövetkezés útja. (*Taps.*) És mikor én ezekkel a halálig sértett emberekkel utána egy órát beszéltem, közmeg-
egyezésre jutottunk abban a tekintetben, hogy valóban ez az az út, amin járni kell. De emberekkel csak emberséggel lehet bánni. (*Nagy taps.*) És én, ha lesz még módom rá, amennyi még hátravan az életemből, a magam részéről is mindent meg akarok tenni, hogy azokat a magyarokat, akik ma még nem akarnak hallani a szövetkezés gondolatáról, vagy már nem akarnak hallani a szövetkezés gondol-
latáról, azokat meggyőzzem arról, hogy ez az ő útjuk. Még egyszer kifejezem azt az örömet, hogy ezen az estén is megindult a közvélemény-teremtésnek az útja, és én arra kérem a Petőfi Körnek a vezetőségét, hogy ha ma a vitát le is zárják, de a mezőgazdasági termelés sorsdöntő problémái számára találjanak még egy-
két estét ezen a télen, mert érdemes erről beszélgetni, az egész nemzetet szolgál-
juk vele. (*Nagy taps.*)

HORVÁTH LAJOS: Nem lehet önmagában eldönteni a kérdést, hogy merre tartson mezőgazdaságunk. Az iparról is meg kell állapítani, akárcsak a mezőgazdaságról, hogy megfelel-e hazánk gazdaságtörténelmi, földrajzi, éghajlati stb. adottságainak? Ki kell alakítani a sajátos nemzeti termelési struktúrát. A mezőgazdasági termelés jellegének kérdését csak az ipari termelés jellegének kérdé-

⁴ Utalás a házi őrizetben töltött évekre.

sével együtt lehet eldönteni. Új gazdaságpolitikánk alapját az 1953. júniusi politika képezheti, figyelembe véve az azóta történt változásokat.

KISS IMRÉNÉ: Somogyi Imre könyve meghatározta jövőmet – bár ne így lett volna! Mert még mindig nem becsülik meg a mezőgazdasági szakembereket, pedig a mezőgazdászok is legalább annyi támogatást és elismerést érdemelnek, mint az iparban dolgozó mérnökök és technikusok... Ezért a népgazdaság súlyos devizaproblémáin enyhíthetne a mezőgazdaság belterjesebbé tétele, s az elmúlt években elhanyagolt termelési ágak fellendítése.

LŐCSEI PÁL: A hazai agrárfejlődés útjait kutatva óhatatlanul szembekerülünk a kérdéssel: lehet-e mezőgazdaságunkat belterjesebbé tenni, s ezzel párhuzamosan a mostani ütemben folytatni a termelőségfejlesztést? Mert a fejlesztés eddigi és jelenlegi üteme irreálisan kitűzött célon alapul, és ezért szükségképpen nyomáshoz, erőltetéshez vezet. Márpedig nem lehet elvárni a szántóterület 65 százalékán gazdálkodó egyéni parasztságtól, hogy egyik kezével a nyomással szemben védekezzen, a másik kezével pedig új, belterjesebb, termelékenyebb, jövedelmezőbb mezőgazdasági ágak, kultúrák fejlesztésén munkálkodjék.

Ez a nyomás – sajnos – most is lépten-nyomon fellelhető. Az elmúlt évek cikcakkos agrárpolitikája inkább nehezítette, semmint segítette fiatal termelőségfejlesztéseink gazdasági, szervezeti és szakmai megszilárdítását. Mégpedig nemcsak az önkéntesség megsértésével, hanem a mennyiség és minőség viszonyának helytelen értelmezésével is. Az agrárterület számos vezetője – lent is, fent is – többre becsüli egy 10-15 tagot számláló téesz hevenyészett összetákolását, mint egy téesz gazdálkodásának intenzívebbé s ezáltal gazdaságosabbá tételét. Olvasván és hallgatván a legmagasabb helyekről jövő dicsekvést a szocialista szektor százalékarányának szüntelen növekedéséről – az embernek az az érzése támad, mintha a vezetők kívánalmainak akarnának eleget tenni, amikor fáradságot nem kímélve buzdítanak a szövetkezeti szektor térbeli, mennyiségi terjeszkedésére. (*Tüntető taps.*) Pedig februárban és azóta maguk is meggyőződhetnek róla, hogy e kívánalmak szorgalmazói korántsem tévedhetetlenek.

A belterjesítés sikeres elkezdéséhez tehát elengedhetetlen, hogy a következő egy-két évben teljes termelési biztonságot teremtsünk az egyénileg gazdálkodó parasztok és szilárd gazdasági-szervezeti keret a termelőségfejlesztés számára.

Az új termelő, értékesítő, feldolgozó, beszerző stb. szövetkezeti formák megalkotásában a döntő szerep a parasztságnak legyen, hadd alakítsa ki a maga hajlamai és jól felismert érdekei szerint azokat a formákat, amelyek a legrövidebb időn belül a legnagyobb eredményt hozzák a jövedelmezőség, a termelékenység, a népjólét terén. Átfogó programot csinálni és közbizalmat teremteni e program

megvalósításához – ehhez legalább öt dolog kell: 1. tudományosan elemezni és feltárni múltbeli agárpolitikánk helytelen vonásait; 2. miközben a szocialista és a nyugati országoktól tanulunk, mindezt a mezőgazdaságunk szocialista fejlődésének kialakítására használjuk fel; 3. teremtsük meg a személyi, szervezeti feltételeket a népgazdaság, s benne a mezőgazdaság helyes fejlesztésére irányuló program kidolgozásához és végrehajtásához; 4. végezzük el a magyar falu, a magyar mezőgazdaság jelenlegi gazdasági, társadalmi és politikai helyzetének tudományos felmérését, hogy ezzel szilárd alapokat adjunk a pártvezetésnek és a kormányzati munkának; 5. a júliusi határozatért legodaadóbban harcolt, szorult erők ne csak programadásban, a kibontakozás útjának feltárásában, hanem a kormányzati munkáért érzett felelősségben is múlják felül előrehaladásunk gátló erőit.

SZABÓ JÓZSEF: Meg kell teremteni a takarmánytermesztés öntözéses jellegét, mert csupán ezáltal a jelenlegi takarmány háromszorosát lehetne biztosítani, a földterület növelése nélkül. Éppen a legnehezebb kertészeti munkák gépesítésére nem történt eddig komoly kísérlet.

ENYEDI GYÖRGY: Az első ötéves terv alatt a mezőgazdaság 9,2 milliárd forint beruházást kapott, azaz az összes beruházásnak nem egészen 14 százalékát. Ez roppant kevés volt. Helyes volt az ipart fejleszteni, de káros volt, és még hosszú ideig sok fejfájást fog okozni, hogy az iparosítás a hazai adottságokat semmibe véve történt. Ha kivitelünkben növekedne az agrártermékek aránya, ez egyáltalán nem jelezne elmaradottságot, hiszen sokféle, nagy értékű cikket tudnánk külföldön eladni. Éppen ezért a belterjes gazdálkodás nemcsak mezőgazdasági kérdés, hanem egész hazánk gondja, s hasznára válik nemcsak a falusi, hanem a városi lakosságnak, egész népgazdaságunknak is. Iparosítani nemcsak úgy lehet, ha a mezőgazdaságból vonnak el jövedelmet, vagyis ha az iparosításnak a mezőgazdaság visszaesése az ára.

LÉNÁRT GÁBOR: Pap Gábor vitacikke jelentős kezdeményezés, de mégsem elég határozottan szögezi le az egyénileg dolgozó parasztság rendkívüli szerepét és jelentőségét mezőgazdaságunk jövőbeni belterjesítésében. Nem lehet termelékenyebb, eredményesebb gazdálkodást folytatni, 27 százalékos termelésemelkedést elérni az egyéni gazdaságok jelentős akkumulációja, újratermelésük bővítése nélkül. Az 1955. márciusi párthatározat erre vonatkozó és számos más megállapítása ezért is helytelen.

Vas Zoltánnak nincs igaza, amikor a konjunkturális mezőgazdasági árakkal kapcsolatban arról beszélt, hogy a parasztság, ellentétben a munkássággal 80-90 nap alatt keresi meg egész évi megélhetését. A parasztság életszínvonala nem

ítélhető meg egyedül a mezőgazdasági szabad árak alapján, hanem figyelembe kell venni a sokkal alacsonyabb beadási árakat is, másrészt figyelembe kell venni a parasztság differenciáltságát, a szegényebb, kisebb földű gazdaságok leromlott állapotát.

Az egész beadási rendszer megszüntetésén kellene gondolkodni, hiszen még Lenin sem tekintette a terményadót a Szovjetunióban végleges megoldásnak. A begyűjtési apparátus felszámolásával százmilliókat lehetne megtakarítani.

Még mindig van huzavona: a mezőgazdaság belterjes fejlesztésének útjából még mindig van elhárítani való politikai akadály, még mindig nem érvényesül következetesen a III. pártkongresszus határozata, vagyis hogy a mezőgazdasági termelés emelése a második ötéves terv kulcskérdése. Mindez összefügg Nagy Imre elvtárs ügyével. Nagy elvtársnak nagy része van abban, hogy 1953. június után sok kommunista visszanyerte tisztánlátását és abban, hogy az 1955. márciusi visszalépés után sem veszítette el. Ezért is meg kell gyorsítani Nagy Imre elvtárs teljes rehabilitációjának folyamatát.

1953 előtt még lehetett tévedésekről beszélni. Ami azonban 1953 után és a III. pártkongresszus határozatai ellenére történt, az nem tévedés volt már, hanem bűn. Nyilvánvaló, hogy azokért a hibákért, amelyek a magyar mezőgazdaságban történtek, az elsőrangú felelős Rákosi Mátyás. Ennek ellenére Rákosi Mátyás a mi képviselőnk a parlamentben. Jogunk van arra, hogy ha nem vagyunk megelégedve képviselőnkkel, hívjuk vissza. Javaslom, hogy éljünk ezzel a jogunkkal.

SZAKÁLL PÁL felszólalása után

VAS ZOLTÁN több, a hallgatóságtól kapott kérdésre válaszolt:

Ha a mezőgazdasági termékekből előbb a belső szükségletet elégítjük ki és csak azután exportálunk, akkor a konjunkturális árak azonnal meg fognak szűnni. Ez az álláspontom a szabadpiaci konjunkturális árakkal kapcsolatos kérdésben.

Az 1953-as politikai és gazdasági helyzetet ismerem, s tudom, nem igaz az az állítás, hogy Nagy Imrének tulajdonítható a nemzeti vagyon káros csökkenése. A nemzeti vagyon nem csökkent, s ilyet nem is lehet Nagy Imre elvtársnak tulajdonítani. Az igaz, hogy gazdasági struktúránk átalakításánál operációkra van szükség, az ipar stratégiáját például nagyon alaposan meg kell változtatni és ez elkerülhetetlenül bizonyos áldozatokba kerül.

Külföldi, kapitalista kölcsön nagyon jó volna, de nem szabad elfelejteni, hogy egy ilyen kölcsönnek esetleg nagy ára lehet. Ezért nemcsak egyszer, de harmadszor is, hatodszor is meg kell fontolni a dolgot és csak azután elfogadni az esetleges kölcsönt.

MÁRTON JÁNOS: A mezőgazdasági termelésben le kell dönteni minden fétist, meg kell szűnni annak az álláspontnak is, amely szerint a gabonára úgy tekintünk, mint valami bálványra. Feltétlenül helyes, ha a termelők ismerik a piacot, a világpiacot is, annak lehetőségeit és részesülnek a világpiaci haszonból.

Kiss Imrénének igaza van abban, hogy általánosan lebecsülik a mezőgazdasági szakembereket. De nem lehet egyetérteni azokkal a felszólalókkal, akiknek szavaiból valamiféle iparellenesség csendült ki. Az iparellenesség nagyon helytelen dolog lenne, hiszen nekünk kell a jó ipar, de az igaz, hogy az ésszerűtlen ipar ellen vagyunk.

Ami az egyszerű szövetkezeti társulásokat illeti, megállapítható, hogy Lenin ezeket is a szocialista szövetkezeti szektorhoz sorolta, tehát a parasztok ilyen kezdeményezéseit a legmesszebbmenően támogatnunk kell.

Simon Gábornak igaza van abban, hogy a középparaszt mostohagyerek e hazában – súlyos és sajnálatos igazság ez. A jövőben úgy kell gondolkodnunk, hogy annyi termelőeszközt adjunk az egyénieknek is, amennyit csak kérnek és amennyivel csak termelni akarnak.

Magyari András végül összefoglalta és bezárta a vitát⁵.

⁵ A vitagyűlés végén üdvözlő táviratot küldtek Nagy Imrénének abból az alkalomból, hogy hatálytalannították az őt kizáró igazságtalan határozatot és visszavették a pártba. Felkérték, hogy a jövőben vegyen részt a Petőfi Kör hasonló jellegű vitáin és felszólalásával járuljon hozzá a magyar mezőgazdaság fejlesztéséhez.